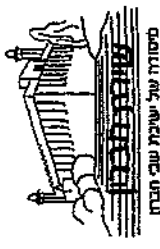

ואמר חז"ל בכתובות כ"י הנושא: "ההוא ינאם דנח נפשי" (י"ג גיור רבנן חגיגה ובעו רחמי ואמרי כל מאן דאמר נח נפשי דרבי ידקר בחרב. סליק אמתי דרבי לאגרא, אמר עלינו מבקשין את רבי והתחתונים מבקשין את רבי יהי רצון שיכופו חתונתם את העליונים. כיון דהוא כ"י וקמצטעו, אמר יהי שיכופו עליונים את התחתונים. ולא הוה שתקי רבנן מליכבי רחמי. שקלה כוזא שריא מאגרא אישתיקו מרחמי ונח נפשי דרבי. אמר ליה רבנן לבר קפרא זיל עיין. אול אשכחי דנח נפשי, קרעי לברשי ואהדרי לקרעי לאחורי. פוח ואמר ואלים ומצוקים אחו כארנן הקרש, נצחו ארלים את המצוקים ונשבה ארן הקרש כ"י²⁵ מב. ויש להבין מפני מה דיבר בלשון מליצה, ומה רמו כזה, וכמה משונה כוננו מאותו הלשון שאמרה האמת עליונים ותחתונים מבקשים את רבי. גם יש להבין מאי, איך הסיכו השלמים הללו להחליט כל האומר נח נפשי דרבי ידקר בחרב, ואינו עצה היא זו, וכי יש שלטון בינם המות. אמנם יובן שיש כ"י מיני תועלות הנמשכות בעולם מת"ח, ולעומתן שמים הנה קראוהו בעולם מאתנו. האחת היא הפעולה המורגשת של תורה, שהם מאירים עיני חכמים, ומדריכים לדרך הישר ע"י אור חרות לדעת מה יעשה ישראל. והשנית, אפי' זולת פעולתם שפועלים בפועל וגלוי, הסגולה הרבקה בהם מקדושה האלהית ע"י אור התורה, ד"ן הוא לנו לחומה ומגן בעדו, וד"ן הוא מצד סגולת התורה וקדושתה הנפלאה. ויל"פ כזה דחז"ל בפ"ק דבבא בתרא: "אני חומה ושרי כמגדלותי" אני חומה זו תורה וישרי כמגדלותי אלו ח"ח"מ. ויל"ד-למה חילק התורה והת"ח לבי עניים, הלא אחת היא, וכי כמה הוא יתרון של ת"ח רק בשכל תורת אלהים שכלם, א"כ הוא דבר אחר. גם למה המשיך התורה לחומה בעלמא והת"ח למגדלות. אמנם לפ"ד ידבר כזה על כ"י העניים שנמצאו בהגת הת"ח. האחר הוא מצד העצם של התורה וקדושתה אע"פ שלא יעשו פעולה כלל, ואפי' זולת הלימוד וההוראה לרבים פועלת קדושת התורה להגין בעד הכלל ולהרים קץ עם ד'. והאומר "מאי אהנו לן רבנן" חשיב אפיקורוס ומגלה פנים בתורה שלא כהלכה, אפי' כשאנו רואה מה שעושים בפועל מ"מ האמונה האמיתית היא שקדושת תורה"ק. פועלת להוסיף אורה וברכה וקדושה וזכות בכל המקום, וכמ"ש: "ונשאחי לכל המקום כעבורי"מ. והנה החומה היא בעצמה מחסה נגד האויב שלא תוכל כל רעה ופגע לגשת לבני העיר, אע"פ שאין עושים עליה פעולה כלל, אבל המגדל הוא מיוחד שעליו יעמדו גיפורי החיל להגן על העם בכתם וגבורתם, וכמ"ש: "כמגדל דויד צוארן בנוי לחלפיות אלף המגן תלוי עליו כל שלטי הגבאים"מ. ע"כ המושל עצם התורה שמצד סגולתה העצמית, שהיא נבחרת כמופשטת ולא כאילו היתה אצל הת"ח, שהרי הסגולה היא אפי' איז פועלים כה כלל לעני העם כולו, מ"מ יש לה סגולת החומה שמגנת בלא

36
25
- 710 727 N

לעמוד בפרץ ולחזק כל בדרך. זהו כמגדלות שעומדים עליהם הגיבורים להגן ולשמור. והנה רב המון האנשים אינם מכירים כ"כ ענין סגולת התורה מצד עצמה, רק בראותם פעולותיה. והוה רמוז ג"כ בדברי הפסוק: "וללוי אמר וגר יורו משפט ליעקב. ותחתך לישראל, ישימו קטורה באפך וכליל על מוכחך"מ. היינו שיש טובה גלוי המגיעה מת"ח שכל הכלל משיג אותה, והוה "משפטך ליעקב". אך מצד הסגולה שרבקה בהם ממילא מתוספות חכמה ויראה בעולם, ובעין דחז"ל כוזה"ק שע"י פטירת הרשב"י ננעלו שערים ודחוכמתא ודארי באריכות מחלומי דרבי יהודה"מ, והוה "לישראל" גדולי המעלה. והוה מכוון ממש נגד הכבודות. שקטורה היא דבר שבחשאי כדחז"ל כזבחים דמשיח מכפור על לה"ק וצניעה, "יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי", ועולה היא על מוכח החיצון עבודה גלוי, "ישימו קטורה באפך וכליל על מוכחך". וכך ד' חל"מ, הורחני הסגול, "ופעל ידיו תרצה"מ, מה שעושה בפועל ידים להשיב ולהחזיק כח התורה והקדושה הכללית. ע"כ אמרנו דבי רבי ידעה מכה פעולת רבי בעולם עד כמה גדלה, אבל לא יכלה להשיג ענין סגולתו העליונה והטובה המגיעה להדר כשהוא שוכן בו אפי' לפי שעה, כי כל הפורש ממנו כפורש מן החיים, וביאור "כפורש מן החיים", כמו שאהבת החיים נטועה אהבה עצמית בכל חי, לא משום איזה טעם וענין כ"א אהבת חיים, הי"ב כ' הפורש מת"ח גדול כפורש מהחיים אפי' לא יוכל לקבל ממנו תועלת מאיז סבה. והנה כינוי "נח נפשי" שמוחקר בדחז"ל על פטירתו של צדיקים, הוא מכוון נגד ענין הצדיקים ופעולותיהם שפועלים בעולם. ע"כ יהי ההפך שבהיות המכוון לבקש על חיי הצדיק רק מצד התועלת הנמשכת בפעולותיו לנו שמשגיב אל הכלל ומרביץ תורה, או אם יהי ח"י בעל יסורים וא"א כלל שיעזיל בפעולותיו בפועל, הלא אין תכלית ונמצאת לנו בפעולתו שלו, ולמה נבקש רחמים שיהי ויצטער. ומצינו שלפעמים מצוה לבקש רחמים על מיתת החולה ל"ע כשהוא בעל יסורין גדול ואין תקוה כלל להחיותו. אבל מצד גדול הסגולה והאור שנמשך כעו"ז ע"י חיי הצדיק עמו, הרי אין ערך כלל לאותה הטובה הנמשכת מול צער ויסורין של הגוף. ע"כ ראוי לעולם לבקש רחמים אפי' על חיי שעה, כי כל שעה לא תסולא בכתם אופיר, כיון שיש כוז טובה של קדושה יהי "יפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חי העוה"ז", ואין להעריך כלל ערך הצער של הגוף נגד הטובה הנמשכת. ע"כ הוהויר החכמים השלמים הללו כשעמדו להתפלל על אריכות ימי חיי רבני

הקדושה הנמשכת לכל העולם כולו מחיי הצדיק עלי אדמות, וראו שאם חיי
ההשקפה בהבקשה על הפעולה שפועל בדור בפועל ממש הלא יתורשלו ידי
המתפללים, ע"כ גורו בגזירת עירין שלא יאמר "נח נפשי דרביי" פ"י שלא
יזשקף על ענין פעולותיו להורות שהיי ההפסד מגיע מהעדרו מצד דגו נפשי
מטרה ופעולותיו בענין הכלל, רק העיקר להתפלל בעד סגולת הקדושה הדבקה
בנו ע"י חיותו של רבי עמנו, כי כח הסגולה גדול יותר מאד מכח הפעולות
הנגלות. אך אמא דבי רבי חשבה שעיקר התפילה הוא בעבור הפעולות
והרבות התורה, ע"כ כשראונה שהוא מצטער וא"א לו כלל להשפיע מטובו
ואין תקוה כלל כ"א לחי^{הוא} שעה, אמרה "עליונים מבקשין את רביי", פ"י עליונים
הם נפשות הצדיקים ומלאות^{הוא} שרונים להנות מאור הצדיק. כי זהו ענין דחול
בפ"ק דבבא בתרא: "אנן כי היכי דחשבינן הכא חשבינן התם", ובעוה"ב ג"כ
הרי ילמד תורה לרבים והם חפצים להנות לאורו, והם מבקשים את רבי שיהי
להם רבי ומוח, והחתונים ג"כ מבקשים. כיון שראתה שאין תקוה
שהחתונים ישיגו תועלת ממנו, והעליונים הלא ישיגו תועלת ע"י החתונים
עמו, א"כ הוא כעין זה נהנה וה לא חסר. ע"כ אמרה ע"י שראתה חוזק חלו
וצערו "יהי שיופיו עליונים את החתונים", אמרה לשון כפי, פ"י מרצונם
הטוב יסכימו החתונים עצמם לעליונים, כענין "כופין אותו עד שיאמר רוצה
אני". אבל בר קפרא שהכיר הסגולה העליונה שהיתה כרבי, ועיקר התפילה
הי למען דבקות הסגולה בהם אע"פ שלא יקבלו ממנו, ונהנה כדי להחזיק כח
תפילתם שלא יתירשלו היתה הגזירה שלא יסופר מתחילה ההפסד של הפעולות
כ"א ההפסד של הסגולה, כדי שיצטייר בלב עיי"ן גדול הפסד הסגולה וירבו
ברחמים אפי' על חיי שעה, ע"כ התחיל בר קפרא "ואמר אראלים ומצוקים
אחוז בארון הקדש". כי ביהמ"ק נקרא "אראלים", והוא מקום הקדושה בסגולה,
וכמ"כ המלאכים למעלה, שמשחקו קמים אל סגולת כח קדושת רבי לא רק מצד
הפעולה, נקראו עש"כ "אראלים". וביהמ"ק הוא ג"כ יסודו ומצוקתו של עולמי,
ע"כ אותן הצדיקים שתפצים למטה להובין בקדושתו של רבי נקראים
"מצוקים", שהם חפצים בדקות בקדושתו העליונה. ואמר שאחוז בארון הקדש,
פ"י כמו שהארון הקדוש הי' סתום בכפות ולא למדו מן הלוחות בפועל, מ"מ
מצד קדושתם הסגולית נחטפה קדושה בישראל. אך נצחו האראלים בלא רצון

המצוקים, שא"א שהמצוקים דרי מטה יתרוצו לכך, שהרי כל שעה נחסרת לנו
קדושה ואורה כפורש מן החיים, "נצטבה ארון הקדוש", אמרו לי נח נפשי,
פ"י אחרי שהספיד מצד הסגולה אמרו שצריך מ"מ להספיד ג"כ מצד התועלת
המגיעה בפעולות. "אמר להו אותו קאמרינו ואנא לא קאמינא", י"ל שבוה
הורה להם שבו הסגולה הוא חשוב הרבה יותר מענין הפעולות. ונהנה דרך
ההספד, החובה לספר בשבח הנפטר ולהתבונן על גודל האכידה, אך כיון
שסיפר ענין גדול יותר אין מקום לספר ענין קטן, דבכלל מאחים מנה. ע"כ
כל זמן שלא הוזכר השבח הכללי הגדול, ראוי להזכיר הקטן ואח"כ הגדול
כדי לבאר כל החלקים. אבל כשיזכיר המספיד מצד הסגולה אח"כ ג"כ המספד
מצד הפעולות, הרי הוא כמחליט שהפעולות הן גדולות מהסגולה, והו גור
האמת כי ענין סגולת הקדושה אין לשער כלל. וי"ש ביהושע: "יהי אחרי מות
משה עבד ד' ויאמר ד' אל יהושע ... משה עבדי מתי". פ"י שאע"פ שדאי
ידע יהושע שמת משרע"ה אחרי שכבר הי' שלשים יום אחרי כן, אלא שהודיעו
בגבואה גדול חיזק והפסד של מיתת משרע"ה לישראל מצד הסגולה שהי' נעלם
ממנו, עד שהחזיק שידע מקדם ל"ה גערך כלל לעומת מה שהודיעו השי"ת
במעלת משה, ע"כ אל" משה עבדי מתי". וי"ל במ"ש אח"כ "ועתה קום עברי",
דהיינו שקדושת הצדיקים מצד הסגולה משלימה כקדושת הארץ שהם ג"כ מעין
לשכינה, אבל הודיעו עד כמה אבדו מעלת הסגולה ע"י שמת משרע"ה, ע"כ
"קום עברי" וראה לכה"פ להשיג קדושת הארץ שהי' כתשלומין במקצת מול
גודל הקדושה החסרה ע"י פטירתו של משה"ה.